

WSBZ tegenover B & W, foto Anne Vaillant

Privatisering

WSBZ is één voorbeeld

Organisatieburo McKinsey onderzocht zeventien staf- en steundiensten van de gemeente Amsterdam om bezuinigingsadviezen te geven.

Het gaat hier om de diensten die voor andere gemeente-onderdelen werken. Op dit moment geldt voor alle gemeentetakken en stadsdelen nog de verplichting om ondersteunende taken als onderhouds- en schoonmaakwerk door een van de eigen gemeentediensten te laten verrichten. B & W wil deze zogenaamde winkelnering afschaffen. Dit begrip, in de dertiger jaren een manier om arbeiders uit te knijpen door ze te dwingen hun loon om te zetten in winkels van de baas, heeft nu een positieve inhoud. Het beschermt de werkenden met ambtenarenstatus en daarbij behorende rechtspositie.

Wanneer, zoals B & W wil, de gemeentelijke diensttakken en stadsdelen zelf mogen gaan bepalen wie ze voor de ondersteunende taken inhuren, zullen ze in hun bezuinigingsdrift kiezen voor de partikuliere ondernemers. Deze werken goedkoper, omdat ze kosten besparen door slechte arbeidsvoorwaarden. Gemeentelijke diensten en ook gemeentelijke NV's zullen ten onder gaan in de concurrentiestrijd, tenzij ze ook de arbeidsvoorwaarden van hun personeel aanzienlijk verslechteren. De positie van duizenden arbeid(st)ers staat op het spel.

Akties bij de WSBZ

Nu, tien jaar later, lijkt de AbvaKabo zich van een strijdbaar kant te laten zien. Bestuurder *Nijs Keppel* noemt op de aktebijeenkomenst van 25 mei in het Wibauthuis de WSBZ het topje van de ijsberg. De bond heeft een oproep tot solidariteit verspreid bij de andere diensten. Trambestuurders zijn ditmaal dan ook wel aanwezig, evenals mensen van het energiebedrijf en andere diensten. De opkomst valt echter tegen. Kaderleden van het vervoersbedrijf en het energiebedrijf wijten dit aan de te korte termijn waarop de bond met zijn oproep kwam.

Keppel bekritiseert in zijn toespraak zijn eigen partij: "Waar is de tijd dat binnen de PvdA nog kritiek geuit werd op de marktsector. Met het schuiven van de panelen zijn de ogen gesloten voor dit soort praktijken." Waarmee hij doelt op de schandalige praktijken in de partikuliere schoonmaakbranche, ten koste van het personeel. Van verschillende kanten wordt de PvdA op haar verkiezingsbelofte gewezen om op te komen voor de vrouwen, etniese minderheden en laagstbetaalden. Namens het WSBZ-personeel benadrukt *Gusta Detmer* de enorme achteruitgang in arbeidsvoor-

waarden. "We zijn niet voor niets ambtenaar geworden", zegt ze.

Ongeveer duizend mensen lopen mee met de demonstratie van het Wibauthuis naar het stadhuis. Onderweg begeleid door een WSBZ-busje waaruit onophoudelijk leuzen klinken. Bij de tonnenverslindende Stopera aangekomen, schrijnend contrast met de bezuinigingslachtoffers, voert *Nijs Keppel* nogmaals het woord. Iets te vroeg (?) schalt het liedje "Vuile huichelaar" uit de luidsprekers; eigenlijk bedoeld voor wethouder *Jonker*, treft het nu *Keppel* pijnlijk. Een paar uur later, in het georganiseerd overleg tussen bonden en B & W maakt hij deze kwalifikatie echter waar door plotseling, zonder overleg met het WSBZ-actiekomitee, een compromis te lanceren waarin hij de oorspronkelijke eisen laat vallen. Dit voorstel hield onder andere in dat de schoonmaaksters naar de deelraden zouden worden overgeheveld. De deelraden zelf, uitgezonderd *Osdorp*, en wethouder *Jonker* blijken niets te voelen voor dit voorstel. *Cor Steenbergen* van de SBZ-medezeggenschapscommissie hierover: "B & W zullen nooit akkoord gaan met het versnipperen van de WSBZ over de deelraden. Wethouder *Etty* wil het hele werkpakket van 55 miljoen in één keer door kunnen verkopen aan een partikuliere on-

derneming. Voor ons zou het gevaarlijk zijn, want ook de deelraden bezuinigen en dan geldt meestal: wie het laatst komt, gaat het eerst eruit. Wij houden ons aan de oorspronkelijke eisen voor het behoud van de gemeentelijke WSBZ en geen afschaffing van de gedwongen winkelnering. We bereiden langdurige actie voor.”

Niet alleen de WSBZ

De ledenvergadering van 9 juni spreekt zich uit voor een ultimatum aan B & W waarna een langdurige staking kan beginnen. Dit kan niet zonder de actieve steun van de andere gemeentediensten. Om te beginnen zullen zij moeten posten om de particuliere ondernemers, die staan te popelen de WSBZ-klus over te nemen, buiten te houden. Deze toezegging krijgt het WSBZ-personeel onder andere van kaderleden namens Openbare Werken, het Energiebedrijf en het Vervoersbedrijf. Ook zij voelen zich bedreigd door het voorstel tot opheffing van de WSBZ. Als het aan hen ligt, zal het daar dan ook om draaien de komende tijd. Het gaat er om de overeenkomsten met de WSBZ aan hun achterban duidelijk te maken om gezamenlijk in strijd te komen.

Hierbij vormt de AbvaKabo-bestuurder helaas een lastig obstakel. Door plotse kompromissen te lanceren, door met veel te onduidelijke pamfletten te komen, door vergaderingen niet op tijd aan te kondigen. En het ergste is, zo bleek op de ledenvergadering, door het "op de eerste plaats een WSBZ-zaak" te noemen en pas na grote aandring de andere gemeentediensten aan het woord te laten. Hij lijkt als enige niet in te zien dat de WSBZ in haar eentje zich kapot zal staken.

Gelukkig zijn de kaderleden inmiddels aan de slag gegaan. *Lex Wobma*, trambestuurder: "Wij hebben hier al een slapende NV. Die wil de directie nieuw leven inblazen door er een pool van te maken voor een ochtendspitsje of een middagdienstje als de vraag groot is. Daarin willen ze de wagenbegeleiders onder gaan brengen, met wie ze zich geen raad weten. Zo wordt ook bij ons de privatisering binnengehaald, net als de WSBZ-geschiedenis van 1981. Onze kaderleden zijn met bulletins de vloer op gegaan waarin dit uitgelegd wordt, om tot solidariteit op te roepen.”

Versnippering

De manier waarop de privatiseringsplannen gemaakt en uitgevoerd dreigen te worden, is zeer versnipperd. Het organiseren van een eensgezinde solidariteit wordt er ernstig door bemoeilijkt. Dit wordt nog eens versterkt door de weigering van de AbvaKabo-leiding om hier iets tegen te doen. Zo blijkt Nijs Keppel bij navraag slechts één exemplaar van het McKinsey-rapport te hebben. De betreffende diensten hebben volgens hem alleen het gedeelte dat over hun eigen dienst gaat. Hij noemt de situatie bij stadsreiniging en openbaar vervoer wezenlijk anders: "we moeten dat vooral niet allemaal op een hoop gaan gooien.”

Niet alleen McKinsey, die ook al achter de plannen bij Philips zit om het kantienpersoneel af te stoten, zodat het onder de veel slechtere catering-CAO zal vallen, houdt zich bezig met produktiviteit en efficiency. In het kader van de decentralisering naar de zestien deelraden en de daarmee samenhangende privatisering zijn meerdere onderzoeken en organisatiebureaus ingeschakeld. Het ODRP (organisatie, documentatie, registratuur personeel) is het onderzoeksburo van de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Dit buro onderzoekt bij kleine gemeenten hoeveel mensen er nodig zijn voor bepaald werk en rekent dit met een ingewikkelde formule om tot een norm voor deelgemeenten in Amsterdam. Een bepaald aantal vuilnisophalers in Roosendaal wordt bijvoorbeeld omgerekend naar een aantal voor de Watergraafsmeer. Zo worden er voor alle gemeentediensten normen vastgesteld. Waar deze methode echter geen rekening mee houdt is dat alle deelgemeenten samen een stad vormen. Alle inwoners kunnen gebruik maken van de diensten van een deelgemeente. De ODRP-aantallen zijn dus in de praktijk te laag. Maar ze vormen wel de basis voor de begroting van de deelgemeenten.

Nieuwe arbeidsdeling

Arthur Rietveld, ex-stratenmaker, nu vrijgestelde voor de medezeggenschapscommissie van Openbare Werken legt uit dat door de ODRP-norm 160 stratenmakers overtollig worden, nadat Openbare Werken over de zestien deelraden verdeeld zal zijn. B & W wil dat zij een Centraal Aannemers Bedrijf Wegen gaan vormen. Dat moet de

grote klussen gaan aannemen die niet onder de ODRP-norm kunnen vallen (bijvoorbeeld onderhoud van de hele Wibautstraat) en waarvoor de deelraden extra geld bij B & W kunnen aanvragen. En daar zit nu het gevaar, want net als bij de schoonmaak NV zal ook hier de klus eerder naar een onder de prijs werkende particuliere onderneming gaan. Ook bij de stratenmakers blijkt dit naast het verlies van de ambtenarenstatus een verslechtering van de werkomstandigheden te betekenen. Arthur: "Als wij aan het werk zijn, staat er een keet met faciliteiten in de straat om koffie te drinken en dergelijke. In de uitbestede straat ernaast hebben ze niets. Die jongens komen vaak bij ons koffie drinken. Wij werken met een norm voor het aantal meters voor een vast salaris. Bij de particulier geldt: hoe meer meters, hoe meer je vangt. Met de gemeentenorm kunnen wij met slecht weer de keet in, zij werken door in de stromende regen.”

Uitbesteding vindt bij Wegen al jaren plaats, maar gaat steeds meer overheersen ten opzichte van het eigen beheer. Natuurlijk verloop wordt niet meer aangevuld. Zo zijn er volgens Arthur van de 800 bestraters in zeventigerjaren in Amsterdam nu nog 460 in vaste dienst. Met al dat uitbesteden is er een nieuwe arbeidsdeling aan het ontstaan: de particuliere ondernemer pakt de grote klussen waar makkelijk op te verdienen is, voor de gemeente blijven de moeilijke, arbeidsintensieve, dus dure klussen over. Dit gebeurt bij wegen, maar ook bij de stadsreiniging waar Icova het bedrijfsvuil voor zijn rekening neemt en huisvuil bij de gemeente blijft. Zo wordt het nog makkelijker om de gemeentediensten uit de markt te drukken. Hoe verschillend de vorm ook mag zijn, duidelijk is de overeenkomst: de privatisering ruikt op ten koste van arbeidsvoorwaarden en werkomstandigheden. De WSBZ-acties zijn een belangrijke krachtproef.

Marijn Rümke